

Vakken vullen in het studiehuis

J.S. ten Brinke, H.H. Diephuis, A. de Heer, R. van de Kraats & Th. Wubbels (red.): *Vakken vullen in het studiehuis. Een praktische didactiek van het studiehuis en resultaten van twintig praktijkexperimenten*. Leuven/Apeldoorn: Garant, 1998 (Studiehuis-serie nr. 3), 226 p., 695 BEF (ISBN 90-5350-764-7).

De samenvatting van het eerste hoofdstuk uit genoemde publicatie vindt u als inleiding op deze recensierubriek. Deel II doet verslag over twintig 'praktijkexperimenten', die behalve een brede waaier aan de klassieke vakjesbezigheid ook de voor het *Studiehuis* typische en essentiële vakoverschrijdende vaardigheidstraining belicht. Hierbij komt niet alleen de activiteit van de lerende aan bod (cf. *Leerlingen schrijven hun eigen studiewijzer, teamleren in de bovenbouw* (F. van der Leeuw & A. de Heer] en *De praktijk van zelfstandig werken* (K. van de Putte & L.J. Galesloot)), maar ook die van de leraar-begeleider (zoals bijvoorbeeld in de belangwekkende bijdragen *De docent als kritische begeleider en beoordelaar bij groepswork in de economielessen* (J. Joziasse) en *De docent als ontwikkelaar van materiaal en begeleider bij zelfstandig werken* (J. de Vries & B. Coster)).

Alle 'praktijkexperimenten' worden gedetailleerd beschreven en zelfkritisch beoordeeld op hun merites en tekortkomingen; de algemene principes die het hele *Studiehuis*-concept schragen vervullen de rol van consistentiescheppende rode draad, waardoor (ook de sceptische) lezers allengs overtuigd moeten raken van de noodzaak vakdoorbrekend te gaan werken of – in afwachting van het scheppen van de nodige beleidskaders daartoe – tenminste al te beginnen met het introduceren in alle vakken van voor de *Studiehuis*-aanpak vereiste vaardigheden

(bij lerende én begeleider!). Om dezelfde reden als bij de vorige recensie zie ik me genoodzaakt me te beperken tot enkele kanttekeningen bij (twee) bijdragen die met ons vakgebied (beetje ouderwetse opstelling, maar kom) samenhangen.

In *Gericht schrijven: een belangrijke bouwsteen voor het studiehuis* (J. Buurlage) wordt verslag gedaan van een doordachte longitudinale leerlijn voor deze 'een centrale plaats' innemende vaardigheid, die weliswaar als van oudsher bij het vak Nederlands ingedeeld blijft, maar waarvan de auteur niet nalaat het vakoverschrijdende nut te beklemtonen (o.m. als ondersteunende vaardigheid bij het opstellen van een 'profielwerkstuk'). Opvallend is verder de bijna alibi-achtige functie van een aantal voorbereidende opdrachten als het samenstellen van een infomap, die weliswaar een belangrijke rol speelt als databank voor de uiteindelijke schrijfactiviteit, maar tegelijk ook aanleiding geeft tot bijvoorbeeld (even 'gerichte') spreekopdrachten. Of: hoe het (schijn)product alweer ondergeschikt blijft aan het proces...

De bijdrage *Vakoverstijgend Literatuurproject: integreren met 'anders zijn'* (T. Hendriks & H. van der Zanden) gaat in op een experiment waarbij leerlingen een vak- (eigenlijk taal-)overschrijdende leesopdracht uitvoerden omtrent het thema 'anders zijn': ze lazen elk vier boeken in vier (respectievelijk

twee) talen uit een voorgegeven leeslijst, ter voorbereiding van een (twaalf A4-pagina's tellend) groepswerkstuk annex mondelinge presentatie. De aanpak is gefaseerd, en het aandeel klas- (lees groeps-) versus thuis- (vooral individueel, op zelfstudie gericht)

werk is doordacht gedoseerd. Auteurs doen uitgebreid verslag over de diverse stadia bij de voorbereiding en de uitvoering van het project en ronden af met een zelfkritische beoordeling, waarbij ook de mening van de betrokken lerenden aan bod komt.

Jongeren aanspreken op hun leer-kracht

Luk Bosman, Chico Detrez & Dirk Gombeir: *Jongeren aanspreken op hun leer-kracht. Over de praktijk van zelfsturend leren in het onderwijs*. Leuven/Amersfoort: Acco, 1998, 285 p., 995 BEF (ISBN 90-334-4112-8).

Dat de meeste gerecenseerde *Studiehuis*-werken in deze en volgende *Vonk* van Nederlandse origine zijn, zal wel niemand verbazen, want onze Noorderburen zijn al meer dan een decennium gericht bezig met de problematiek van het zelfstandig leren. Hier in Vlaanderen mag een en ander dan wel nog niet geïnstitutionaliseerd zijn, nagedacht en geëxperimenteerd wordt er gelukkig alvast volop. Getuige daarvan voorliggend uitstekend werk. Het boek bestaat uit drie echte delen (*Kiezen voor een leerkrachtige aanpak*; *Leerkrachtig leren in de praktijk*; *Werk maken van een leerkrachtig schoolteam*), maar ook de ervoor en erna geschikte hoofdstukken als het *Woord vooraf*, de *Inleiding*, de *Illustraties uit de praktijk* en de *Bijlagen* mogen niet onvermeld blijven vanwege hoogst interessant als ondersteuning.

Deel 1, *Kiezen voor een leerkrachtige aanpak*, wordt door de auteurs zelf als het

visiegedeelte bestempeld. Op vaak humoristische toon wordt hier een droomklas voorgesteld, waar alle jongeren "*met volle teugen zelfsturend leren*" en alles (dus) "*goed draait*" (p. 19). Dat ook in deze materie tussen droom en daad wetten in de weg staan en praktische bezwaren is de auteurs niet onopgemerkt voorbijgegaan, en dus gaan ze her en der uitvoerig in op de stoorfactoren – zonder er evenwel de moed bij te verliezen want ze gaan er onverminderd "*stellig van uit dat iedere leraar erin kan slaan zulke [droom]klassen concreet gestalte te geven*" (p. 19). In vier hoofdstukken van elk ongeveer tien pagina's wordt een degelijk beeld geschetst van hoe het zou kunnen en van wat er nog ontbreekt om de droom in praktijk te brengen; vooral betreffende dit tweede aspect krioelen deze bladzijden van nuttige, praktijkgerichte en helder verwoorde tips, die elke lezer ongetwijfeld aan het denken (en méér: aan het werk?) zullen zetten.